

«Κοινωνική, Συνεταιριστική και Αλληλέγγυα Οικονομία»

Παρουσίαση Διεθνούς & Εγχώριας εμπειρίας

Σεμινάριο ΙΕΚΕΜ, «Κοινωνικές Επιχειρήσεις & Μηχανικοί»

Οκτώβριος 2012

Γ. Ευσταθόπουλος

yeustat@gmail.com

- I. Ορισμός Κοινωνικής Οικονομίας.
- II. Θεσμικό πλαίσιο και χρηματοδοτικές πηγές.
- III. Παραδείγματα από τη διεθνή εμπειρία (Βέλγιο, Γαλλία, Ισπανία) με έμφαση σε «δραστηριότητες μηχανικού».

Κοινωνική και Συνεταιριστική Οικονομία

I. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΗ

- Τόσο η «κοινωνική οικονομία» όσο και η «κοινωνική επιχείρηση» δεν αποτελούν αυστηρά οριοθετημένες έννοιες.
- Συνύπαρξη διαφορετικών θεωρητικών προσεγγίσεων που δυσχεραίνουν την ανάπτυξη ενός ορθολογικού δημόσιου διαλόγου που να στηρίζεται στην αποδοχή κοινών κριτηρίων και ορισμών για την κοινωνική οικονομία (Μητροσύλη, 2007).

Διεθνές Κέντρο Έρευνας & Πληροφόρησης για τον Δημόσιο Τομέα & την Κοινωνική - Συνεταιριστική Οικονομία

- «Μια σειρά από ιδιωτικές και τυπικά οργανωμένες επιχειρήσεις, που είναι αυτόνομες ως προς τη λήψη αποφάσεων και επιτρέπουν την ελεύθερη συμμετοχή ενδιαφερομένων, οι οποίες δημιουργήθηκαν για να καλύψουν τις ανάγκες των μελών τους **διαμέσου της αγοράς** με την παραγωγή προϊόντων και την παροχή υπηρεσιών, ασφαλιστικών και χρηματοοικονομικών, όπου η διαδικασία λήψης αποφάσεων και η διανομή κερδών ή πλεονασμάτων μεταξύ των μελών δεν συνδέονται άμεσα με το κεφάλαιο ή τις εισφορές των εκάστοτε μελών, τα οποία διαθέτουν από μία ψήφο.

Διεθνές Κέντρο Έρευνας & Πληροφόρησης για το Δημόσιο Τομέα & την Κοινωνική - Συνεταιριστική Οικονομία (συνέχεια)

- **Η κοινωνική οικονομία συμπεριλαμβάνει επίσης ιδιωτικές, τυπικά δομημένες οργανώσεις που είναι αυτόνομες ως προς τη λήψη αποφάσεων και επιτρέπουν την ελεύθερη συμμετοχή ενδιαφερομένων, οι οποίες προσφέρουν μη εμπορευματικές υπηρεσίες σε νοικοκυριά και τα πλεονάσματα των οποίων, στο μέτρο που υφίστανται, δεν επιτρέπεται να τα οικειοποιούνται οι οικονομικοί παράγοντες που τις δημιουργούν, ελέγχουν ή χρηματοδοτούν».**

Ορισμός 'Social Economy Europe'

www.socialeconomy.eu.org

- «Οι επιχειρήσεις και οι οργανισμοί κοινωνικής οικονομίας είναι **οικονομικοί και κοινωνικοί φορείς παρόντες σε όλους τους τομείς της κοινωνίας**, οι οποίοι συστήνονται προκειμένου να ανταποκριθούν στις ανάγκες των πολιτών. Πάνω από όλα χαρακτηρίζονται από το σκοπό τους: ένα διαφορετικό τρόπο διοίκησης και διαχείρισης που διαρκώς συνδυάζει το κοινό συμφέρον, την οικονομική επίδοση και τη δημοκρατική λειτουργία. Η κοινωνική οικονομία περιλαμβάνει συνεταιρισμούς, αυτοδιαχειριζόμενα - αλληλοβοηθητικά ταμεία υγείας, συλλόγους και ιδρύματα καθώς επίσης και νέες μορφές επιχειρήσεων που μοιράζονται τις αξίες που ορίζονται από τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη της Κοινωνικής Οικονομίας Ευρώπης (...)

Νόμος 4019/2011 για την Κοινωνική Οικονομία και Επιχειρηματικότητα

- «το σύνολο των οικονομικών, επιχειρηματικών, παραγωγικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων, οι οποίες αναλαμβάνονται από νομικά πρόσωπα ή ενώσεις προσώπων, των οποίων ο σκοπός είναι η επιδίωξη του **συλλογικού οφέλους** και η **εξυπηρέτηση γενικότερων κοινωνικών συμφερόντων**».

Παραδείγματα δραστηριοτήτων της κοινωνικής οικονομίας

- **Δραστηριότητες στην αλυσίδα «παραγωγή/ συναλλαγή / κατανάλωση»** (π.χ. παραγωγικοί, καταναλωτικοί, πιστωτικοί συνεταιρισμοί, εναλλακτικά νομίσματα, τράπεζες χρόνου, δίκαιο εμπόριο, κ.λπ.).
- **Ειδικές κοινωνικές οργανώσεις** (π.χ. αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί γυναικών).
- **Δράσεις που αναπτύσσονται σε συνεργασία με το κράτος** (προγράμματα και επιχειρήσεις ένταξης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων όπως π.χ. οι Κοι.Σ.Π.Ε για την εργασιακή ένταξη ατόμων με προβλήματα ψυχικής υγείας).
- **Οργανώσεις που στοχεύουν στην ικανοποίηση κοινωνικών και συλλογικών αναγκών ή/και την μετεξέλιξη του κράτους πρόνοιας** (π.χ. υπηρεσίες προς άτομα όπως φύλαξη παιδιών, βοήθεια σε ηλικιωμένους, υπηρεσίες για την βελτίωση της ποιότητας διαβίωσης, την προστασία του περιβάλλοντος, την παροχή πολιτιστικών υπηρεσιών).

«Κοινωνικές Επιχειρήσεις»;

- Η κοινωνική επιχείρηση «διαμορφώνεται σταδιακά ως έννοια είδους προς γένος, σε σχέση με την έννοια της κοινωνικής οικονομίας.
- Σε αυτό συνετέλεσε η **κρίση του Κράτους Πρόνοιας**, ώστε το Δημόσιο σήμερα να **εκχωρεί** την παροχή υπηρεσιών ή την κάλυψη κοινωνικών αναγκών στις κοινωνικές επιχειρήσεις, καθώς και γενικότερα σε άλλες οργανώσεις της κοινωνικής οικονομίας» (Μητροσύλη, 2007).

«Κοινωνικές Επιχειρήσεις»

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Κριτική εξέταση Κοινωνικών Επιχειρήσεων

- Η **κοινωνική επιχείρηση** εντάσσεται σε ένα «μινιμαλιστικό» σχέδιο ανάπτυξης της κοινωνικής οικονομίας.
- Περιορισμός **σε δράσεις ένταξης** με αποδέκτες **περιθωροποιημένα άτομα** χωρίς να τίθενται σε αμφισβήτηση οι αρχές οργάνωσης της οικονομίας **συνολικότερα** (M.Boulianne and al, 2005).
- Κάλυψη κοινωνικών αναγκών εξαιτίας της **ελλιπούς παροχής δημόσιων υπηρεσιών κοινής ωφέλειας** ή ακόμα, **στην παροχή «εξωτερικευμένων» κοινωνικών υπηρεσιών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με χαμηλότερο κόστος** (Defourny και Nissens, 2008. Fremaux, 2010).

Κοινωνική οικονομία στην Ελλάδα

- Με βάση τον «διεθνή» ορισμό, η κοινωνική οικονομία στην Ελλάδα αναπτύχθηκε σε δύο διακριτά πεδία.
    1. Στο «αγοραίο» τμήμα της κοινωνικής οικονομίας, συμπεριλαμβάνονται οι **αστικοί και αγροτικοί συνεταιρισμοί**.
    2. Στο προνοιακό τμήμα, συμπεριλαμβάνονται οι **κοινωνικές επιχειρήσεις ένταξης ευπαθών ομάδων** (Κοι.Σ.Π.Ε), οι αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί γυναικών, κ.α.
- => Η εγχώρια δημόσια συζήτηση και η άσκηση πολιτικής τείνει να επικεντρωθεί στην 2^η κατηγορία οργανισμών (κοινωνική φροντίδα, ένταξη ευπαθών ομάδων).

Κοινωνική οικονομία στην Ελλάδα

- Επικρατούσα αντίληψη περί κοινωνικής οικονομίας παρουσιάζει περισσότερο προνοιακό χαρακτήρα:
  - χαρακτηριστικά των παρεχόμενων υπηρεσιών (κοινωνική φροντίδα)
  - στελέχωση των οργανώσεων (ένταξη ευπαθών ομάδων).
- Καταλυτικός ρόλος της Ε.Ε αναφορικά με τις ευρωπαϊκές πολιτικές και τα προγράμματα που εφαρμόζονται στην χώρα (χρηματοδότηση δράσεων για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και την ενδυνάμωση της τοπικής κοινωνίας μέσω της κοινωνικής οικονομίας).

Κοινωνική και Συνεταιριστική Οικονομία

II. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. Νόμος 4019/2011 περί «Κοινωνικής Οικονομίας και Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας.
2. Νόμος 1667/1986 για τους Αστικούς Συνεταιρισμούς.

1. Νόμος 4019/2011

Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις
(Κοιν.Σ.Επ)

Νόμος 4019/2011

Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση (Κοιν.Σ.Επ.)

- «Είναι **αστικός συνεταιρισμός με κοινωνικό σκοπό** και διαθέτει εκ του νόμου την εμπορική ιδιότητα.
- Τα μέλη της Κοιν.Σ.Επ. μπορούν να είναι είτε φυσικά πρόσωπα είτε φυσικά πρόσωπα και νομικά πρόσωπα.
- Τα μέλη της συμμετέχουν σε αυτήν με μια ψήφο, ανεξάρτητα από τον αριθμό των συνεταιριστικών μερίδων που κατέχουν».

Στόχευση του νόμου

(Παρουσίαση Νόμου από το Υπουργείο Εργασίας)

- Διευκόλυνση της πρόσβασης στις ευκαιρίες απασχόλησης και επαγγελματικής δραστηριοποίησης σημαντικών στρωμάτων του πληθυσμού.
- Καταπολέμηση των διακρίσεων και του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Παροχή σύγχρονων, ποιοτικών κοινωνικών υπηρεσιών.
- Μετεξέλιξη υφιστάμενων μη-βιώσιμων θεσμών κοινωνικής προστασίας και πρόνοιας, σε Κοινωνικές Επιχειρήσεις.

Κατηγορίες Κοιν.Σ.Επ

- Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις **Ένταξης.**
- Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις **Κοινωνικής Φροντίδας.**
- Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις **Παραγωγικού και Συλλογικού Σκοπού.**

- **Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Ένταξης**, οι οποίες αφορούν στην ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή των ατόμων που ανήκουν στις **Ευάλωτες Ομάδες Πληθυσμού**.
- Το 40% τουλάχιστον των εργαζομένων στις Επιχειρήσεις αυτές ανήκουν υποχρεωτικά στις **Ευάλωτες Ομάδες Πληθυσμού**.

- **Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Κοινωνικής Φροντίδας**, οι οποίες αφορούν στην παραγωγή και παροχή προϊόντων και υπηρεσιών **κοινωνικού προνοιακού χαρακτήρα** σε συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού, όπως οι ηλικιωμένοι, τα βρέφη, τα παιδιά, τα άτομα με αναπηρία και τα άτομα με χρόνιες παθήσεις.

- **Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού**, οι οποίες αφορούν την παραγωγή προϊόντων και την παροχή υπηρεσιών για την ικανοποίηση των αναγκών της **συλλογικότητας** που προάγουν το τοπικό και συλλογικό συμφέρον, την προώθηση της απασχόλησης, την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής και την ενδυνάμωση της τοπικής ή περιφερειακής ανάπτυξης.
- *Πολιτισμός, περιβάλλον, οικολογία, εκπαίδευση, παροχές κοινής ωφέλειας, αξιοποίηση τοπικών προϊόντων, διατήρηση παραδοσιακών δραστηριοτήτων και επαγγελμάτων κ.α.*

Σύσταση

- Για την ίδρυση μιας Κοιν.Σ.Επ. «Ένταξης» = 7 μέλη.
- Για την ίδρυση Κοιν.Σ.Επ. «Κοινωνικής Φροντίδας» ή «Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού» = 5 μέλη.
- Συμμετοχή νομικών προσώπων στην επιχείρηση δεν μπορεί να υπερβαίνει το 1/3 του συνόλου των μελών της.

Σύσταση

- Οι Κοιν.Σ.Επ εγγράφονται στο Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας.
- Σύνταξη καταστατικού της Κοιν.Σ.Επ.
- Δυνατότητα χρησιμοποίησης πρότυπου καταστατικού.
- Με την εγγραφή στο Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας, η Κοιν.Σ.Επ. αποκτά νομική μορφή και εμπορική ιδιότητα.

Χαρακτηριστικά και λειτουργία

- Κάθε μέλος πρέπει να διαθέτει τουλάχιστον μία υποχρεωτική συνεταιριστική μερίδα και έως πέντε προαιρετικές συνεταιριστικές μερίδες.
- Όλα τα μέλη της Κοιν.Σ.Επ. έχουν δικαίωμα μιας ψήφου ανεξάρτητα από τον αριθμό των συνεταιριστικών μερίδων που διαθέτουν.
- Τα κέρδη διατίθενται ετησίως κατά ποσοστό:
  - **5%** για το σχηματισμό αποθεματικού,
  - κατά **ποσοστό έως 35%** διανέμονται στους εργαζομένους της επιχείρησης ως κίνητρο παραγωγικότητας σύμφωνα με τα οριζόμενα στο καταστατικό τους,
  - το υπόλοιπο διατίθεται για τις δραστηριότητες της επιχείρησης και τη **δημιουργία νέων θέσεων εργασίας**.

Κινητρα

- Η Κοιν.Σ.Επ. δεν υπόκειται σε φορολογία εισοδήματος για το ποσοστό των κερδών της το οποίο διατίθεται για το σχηματισμό αποθεματικού και τις δραστηριότητές της.
- Το ποσοστό των κερδών της Κοιν.Σ.Επ. που διανέμεται στους εργαζόμενους υπόκειται σε παρακράτηση φόρου εισοδήματος.
- Οι Κοιν.Σ.Επ. μπορούν να έχουν πρόσβαση στη χρηματοδότηση από το Ταμείο Κοινωνικής Οικονομίας.

Κινητρα

- Μπορούν να έχουν πρόσβαση στη χρηματοδότηση από το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης.
- Μπορούν να εντάσσονται στο ν. 3908/2011 για την «Ενίσχυση των Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη, την Επιχειρηματικότητα και την Περιφερειακή Συνοχή.»
- Μπορούν να εντάσσονται σε προγράμματα στήριξης της επιχειρηματικότητας, σε προγράμματα του Ο.Α.Ε.Δ. για τη στήριξη της εργασίας και στις κάθε είδους ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης.
- Μπορούν να συνάπτουν προγραμματικές συμβάσεις με το Δημόσιο, τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και τους ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού.

2. Νόμος 1667/1986

Αστικοί Συνεταιρισμοί

Αστικοί Συνεταιρισμοί (1667/1986)

- **Αστικός συνεταιρισμός** είναι εκούσια ένωση προσώπων με **οικονομικό σκοπό**, η οποία, χωρίς να αναπτύσσει δραστηριότητες αγροτικής οικονομίας, αποβλέπει ιδίως με τη συνεργασία των μελών του στην οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική ανάπτυξη των μελών του και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους γενικά μέσα σε μια κοινή επιχείρηση.
- Οι συνεταιρισμοί είναι ιδίως παραγωγικοί, καταναλωτικοί, προμηθευτικοί, πιστωτικοί, μεταφορικοί και τουριστικοί.

Στις δραστηριότητες των συνεταιρισμών περιλαμβάνονται ιδίως:

- Η κοινή οργάνωση παραγωγής.
- Η προμήθεια αγαθών για την κάλυψη επαγγελματικών, βιοτικών και άλλων αναγκών των μελών τους.
- Η παροχή στα μέλη τεχνικής ή οργανωτικής βοήθειας για την αύξηση ή βελτίωση της παραγωγής τους.
- Η μεταποίηση ή διάθεση προϊόντων των μελών τους.
- Η παροχή δανείων, εγγυήσεων, ασφαλειών ή άλλων οικονομικών διευκολύνσεων στα μέλη τους.
- Η επαγγελματική, συνεταιριστική και πολιτιστική εκπαίδευση.
- Η ικανοποίηση κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών.

- Δημόσια διαβούλευση για τον εκσυγχρονισμό του Νόμου 1667/1986.
- <http://www.opengov.gr/minfin/?p=973>
- Σύσταση 193/2002 του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας, των κατευθυντηρίων γραμμών του ΟΗΕ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και τους στόχους του **Διεθνούς Έτους Συνεταιρισμών από τον ΟΗΕ κατά το 2012.**
- Πρόσφατα υποσχόμενα παραδείγματα νέων αστικών συνεταιρισμών (παραγωγικών και καταναλωτικών).
- Προοπτικές αναβίωσης;

III. Παρουσίαση Διεθνούς και Εγχώριας Εμπειρίας στον τομέα της κοινωνικής (συνεταιριστικής) οικονομίας

Εταιρίες Συνεταιρισμένης Εργασίας (Sociedades Laborales)

Εταιρίες συνεταιρισμένης εργασίας στην Ισπανία (Sociedades Laborales)

■ **Sociedades Laborales:**

- Ιστορικά, οι πρώτες εταιρίες συστάθηκαν στις αρχές της δεκαετίας 1980 στο πλαίσιο συνθηκών οξείας οικονομικής κρίσης & αποβιομηχάνισης.
- Ισπανοί εργαζόμενοι προχώρησαν στην διάσωση των θέσεων εργασίας τους, εδραιώνοντας παράλληλα ένα πρωτότυπο μοντέλο επιχείρησης.
- Από το 1985, προκαταβάλλεται στους ανέργους το σύνολο του επιδόματος ανεργίας ώστε τα χρήματα να επενδυθούν σε μια εταιρία συνεταιρισμένων εργαζομένων.
- Σήμερα, περίπου 20.000 εταιρίες συνεταιρισμένης εργασίας δραστηριοποιούνται στην Ισπανία μαζί με 25.000 συνεταιρισμούς.

- Οι *sociedades laborales* είναι συνήθως μικροεπιχειρήσεις με τρεις εργαζόμενους κατά μέσο όρο που δραστηριοποιούνται στο τομέα των υπηρεσιών.
- Ποσοστό επιβίωσης αυτών των επιχειρήσεων ανέρχεται σε 67%.
- Δύο εθνικές ομοσπονδίες (Confesal και Coceta).

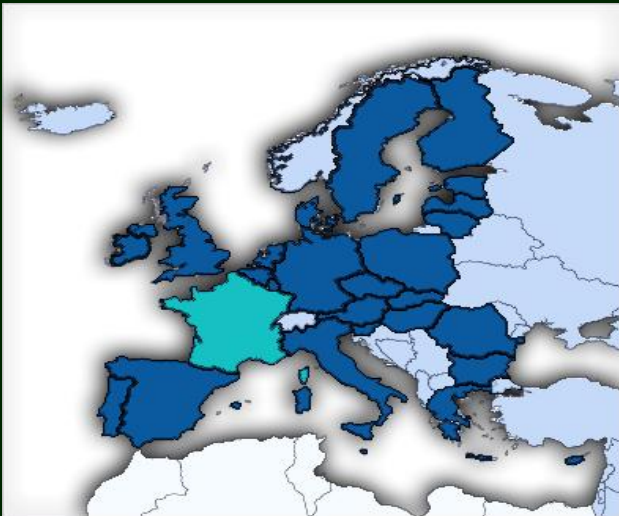
Αρχές οργάνωσης και λειτουργίας

- Έλεγχος παραμένει υποχρεωτικά στους εργαζόμενους.
- Κανένας εργαζόμενος δεν μπορεί να έχει πάνω από το 1/3 του κεφαλαίου.
- Το 10% των κερδών κατατίθεται υποχρεωτικά σε ειδικό αποθεματικό ταμείο ώστε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα της επιχείρησης.
- Ο αριθμός ωρών εργασίας από μη μέλη της επιχείρησης δεν μπορεί να υπερβαίνει το 15-25% των συνολικών ωρών.
- Οι εργαζόμενοι αυτοί υπάγονται σε συμβάσεις αορίστου χρόνου.

Αλληλεγγύη ως ανταγωνιστικό πλεονέκτημα...

- Οι συνεταιρισμοί (**cooperativas**) και εταιρίες συνεταιρισμένης εργασίας έχουν διαπιστωμένα συμβάλει στην βελτίωση των ποσοτικών και ποιοτικών χαρακτηριστικών της απασχόλησης στην Ισπανία (Clemente Lopez and al, 2009).
- Σύναψη **ισχυρότερων δεσμών** μεταξύ εργαζομένων και επιχείρησης σε σύγκριση με την «κλασική» επιχείρηση (Monzon, 1998).
- Βελτιωμένη παραγωγικότητα, ανταγωνιστικότητα, κερδοφορία, καλύτερες συνθήκες απασχόλησης, μικρότερες εναλλαγές στην σύνθεση του εργατικού δυναμικού (Morales Gutierrez and al, 2008).
- Οι επιχειρήσεις αυτές έχουν αποδείξει την ικανότητά τους να συνδυάζουν **οικονομικούς** με **κοινωνικούς** στόχους χωρίς να τίθεται υπό απειλή η βιωσιμότητά τους (A.C Morales Gutierrez and al, 2008).

SCOP (Γαλλία)

lescop
SOCIÉTÉS COOPÉRATIVES
ET PARTICIPATIVES

Cooperatives (Γαλλία)

- Δύο κατηγορίες συνεταιρισμών:
  - **SCOP**
  - **SCIC** (**Sociétés coopératives d'intérêt collectif**) που παρουσιάζουν συνάφεια με τις Κοιν.Σ.ΕΠ «Παραγωγικού και Συλλογικού Σκοπού».
- Ενδιαφέροντα παραδείγματα SCIC
<http://www.les-scic.coop/sites/fr/les-scic/>

SCOP

- «Παραγωγικές και Συμμετοχικές Συνεταιριστικές Εταιρίες»:
  - Οικονομική βιωσιμότητα και αυτονομία.
  - Δημοκρατική διοίκηση της επιχείρησης.
  - Κατανομή των πλεονασμάτων με στόχο την ενίσχυση της βιωσιμότητας της επιχείρησης και των θέσεων απασχόλησης.

Οργάνωση και λειτουργία

- Οι εργαζόμενοι σε Scop κατέχουν υποχρεωτικά τουλάχιστον το 51% του κοινωνικού κεφαλαίου και το 65% των δικαιωμάτων ψήφου.
- Όλοι οι εργαζόμενοι δεν είναι συνεταίροι, όλοι προορίζονται ωστόσο να γίνουν μέλη του συνεταιρισμού.
- Ο διευθυντής της επιχείρησης εκλέγεται από τους ίδιους τους εργαζόμενους.
- Οι μεγάλες στρατηγικές αποφάσεις λαμβάνονται από το σύνολο των εργαζομένων.

Κατανομή οικονομικού πλεονάσματος

- Ένα μερίδιο για τους εργαζόμενους.
- Ένα μερίδιο για τους συνεταίρους (μέρισμα).
- Ένα μερίδιο για το αποθεματικό της επιχείρησης (περίπου το 40 με 50% του πλεονάσματος).

Χαρακτηριστικά

- Ύπαρξη ισχυρού υποστηρικτικού δικτύου Scop.
- www.les-scop.coop
- Πολλές Scop ιδρύονται βάσει της απόφασης εργαζομένων σε μια «κλασική» εταιρία, να συνεχίσουν την δραστηριότητα της επιχείρησης σε περίπτωση συνταξιοδότησης του ιδιοκτήτη ή πώλησής της.

Σχέσεις με την «διοίκηση»

- Ο διευθυντής της επιχείρησης χαίρει μεγαλύτερης ηθικής νομιμοποίησης σε σύγκριση με τις παραδοσιακές εταιρίες.
- Μέσος όρος της διάρκειας εκτέλεσης καθηκόντων ανέρχεται σε 20 έτη στο σύνολο των υφιστάμενων Scop.

- Η πρόβλεψη σημαντικού αποθεματικού εξασφαλίζει την ύπαρξη ιδίων πόρων για την ανάπτυξη και επενδυτική πολιτική της επιχείρησης.
- Οι Scop δραστηριοποιούνται σε όλους τους τομείς της οικονομίας (οικοδομή και δημόσια έργα, υπηρεσίες, βιομηχανία).

Επιδόσεις

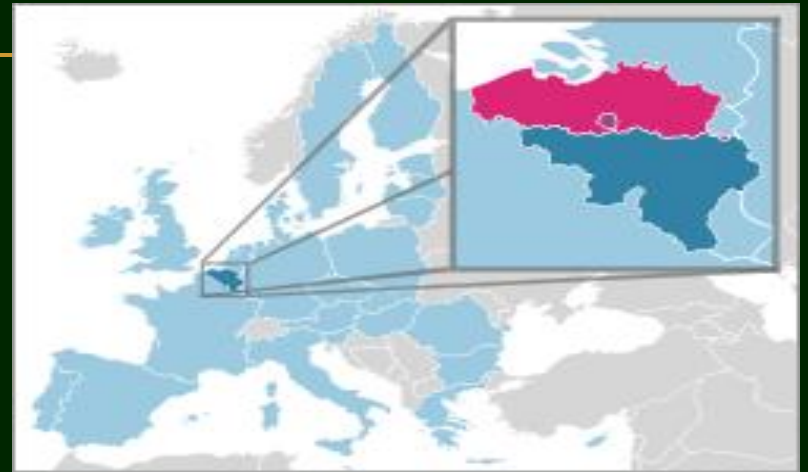
- Οι Scor εντάσσονται στο αγοραίο τμήμα της οικονομίας και είναι πλήρως εκτεθειμένες στον ανταγωνισμό.
- Τζίρος και προστιθέμενη αξία τους διπλασιάστηκε κατά την διάρκεια της τελευταίας 10ετίας.
- Ποσοστό επιβίωσης αυτών των επιχειρήσεων ανέρχεται σε 57%, (πέντε μονάδες πάνω από τον εθνικό μέσο όρο της χώρας).
- Στον βιομηχανικό τομέα, οι μικρομεσαίες Scor άντεξαν καλύτερα στις ανταγωνιστικές πιέσεις της παγκοσμιοποίησης σε σύγκριση με αντίστοιχες «κλασικές» εταιρίες.

Παραδείγματα

- Σήμερα λειτουργούν περίπου 2000 Scop με 40.000 εργαζόμενους. Σε αυτές συγκαταλέγονται πρωτοπόμενες επιχειρήσεις όπως:
  - Η **ACOME** (δευτερογενής τομέας υψηλής προστιθέμενης αξίας με 1500 εργαζόμενους και 350 εκατομμύρια ευρώ κύκλο εργασιών).
  - Η **UTB** (κατασκευαστικός τομέας, 900 εργαζόμενους και κύκλο εργασιών 125 εκατομμυρίων ευρώ).
  - Η **SCOPELEC** (τηλεπικοινωνίες και ενέργεια, 720 εργαζόμενους και κύκλο εργασιών 90 εκατομμυρίων ευρώ).
  - Η **ALMA** (πληροφορική / 78 εργαζόμενοι).

Esopower (Φλάνδρα / Βέλγιο)

Ecopower (Βέλγιο)

- Νέα δυναμική στον τομέα των ΑΠΕ με επίκεντρο τη δημιουργία τοπικών ενεργειακών συνεταιρισμών.
- Συνεταιρισμός ανανεώσιμων πηγών ενέργειας «Ecopower»
- Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Συνεταιρισμών ΑΠΕ
<http://www.rescoop.eu/>
- Κάλυψη της ενεργειακής κατανάλωσης από ιδιόκτητες εγκαταστάσεις ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Ecopower (Βέλγιο)

- Ο συνεταιρισμός εξυπηρετεί σήμερα 40.000 πελάτες/μέλη (1,2% των οικιακών νοικοκυριών στην Φλάνδρα).
- Η παροχή ρεύματος από την Ecopower προϋποθέτει την ένταξη στον συνεταιρισμό με την αγορά μίας τουλάχιστον μετοχής (αξίας 250 ευρώ).
- Σήμερα, τα μέλη κατέχουν 4 μετοχές κατά μέσο όρο (1000 ευρώ ανά μέλος).
- Ο αριθμός μετοχών δεν επηρεάζει τους συσχετισμούς δυνάμεων εντός του συνεταιρισμού λόγω της συνεταιριστικής αρχής «ένα μέλος – μια ψήφος».

Ecopower (Βέλγιο)

- Η παραγωγική δυναμικότητα της επιχείρησης δεν επαρκεί ακόμα για την κάλυψη όλων των αιτήσεων που δέχεται ο συνεταιρισμός.
- Η αύξηση του αριθμού μελών δεν επιτυγχάνεται εντούτοις μόνο με την επένδυση σε νέες παραγωγικές μονάδες.
- Επιδιώκεται συμπληρωματικά η μείωση της κατανάλωσης στους υφιστάμενους καταναλωτές ώστε να απελευθερωθεί «χώρος» για νέα μέλη.
- Μείωση 40% της μέσης κατανάλωσης μέσα σε μια 5ετια.
- Ο συνεταιρισμός χρηματοδοτεί επίσης την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων στις κατοικίες των μελών για να αυξήσει τη συνολική παραγωγική δυναμικότητα.

- Η τιμολογιακή πολιτική του συνεταιρισμού διέπεται επίσης από τις **αρχές κοινωνικής δικαιοσύνης** της συνεταιριστικής παράδοσης:
  - Δεν χρεώνεται πάγιο (ο καταναλωτής πληρώνει ό,τι καταναλώνει).
  - Το τιμολόγιο είναι ενιαίο για όλους τους καταναλωτές (αρχής της αλληλεγγύης)
  - Δεν υφίστανται διαφορετικές χρεώσεις ανάλογα με την ώρα κατανάλωσης.

Ecopower (Βέλγιο)

- Το ποσοστό των κερδών που αποδίδεται στα μέλη περιορίζεται στο 6%.
- Επάρκεια πόρων για τη χρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων σε νέες μονάδες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
- Αρχές λειτουργίας του συνεταιρισμού αντικαθρεπτίζουν την πεποίθηση ότι η ενέργεια οφείλει να διαχειρίζεται ως κοινό / συλλογικό αγαθό.

Ecopower (Βέλγιο)

- Πολιτική του συνεταιρισμού για την χωροθέτηση νέων ηλεκτροπαραγωγικών μονάδων.
- Αυστηρά κριτήρια καθορίστηκαν στην περίπτωση της συνεργασίας με τον Δήμο του Eeklo.
- Ανεμογεννήτριες απέχουν τουλάχιστον 250 μέτρα από κατοικίες και να μην προκαλούν οχλήσεις στο οικολογικό περιβάλλον.
- Παρέχεται προνομιακή πρόσβαση στους κατοίκους της περιοχής για να ενταχθούν στον συνεταιρισμό.

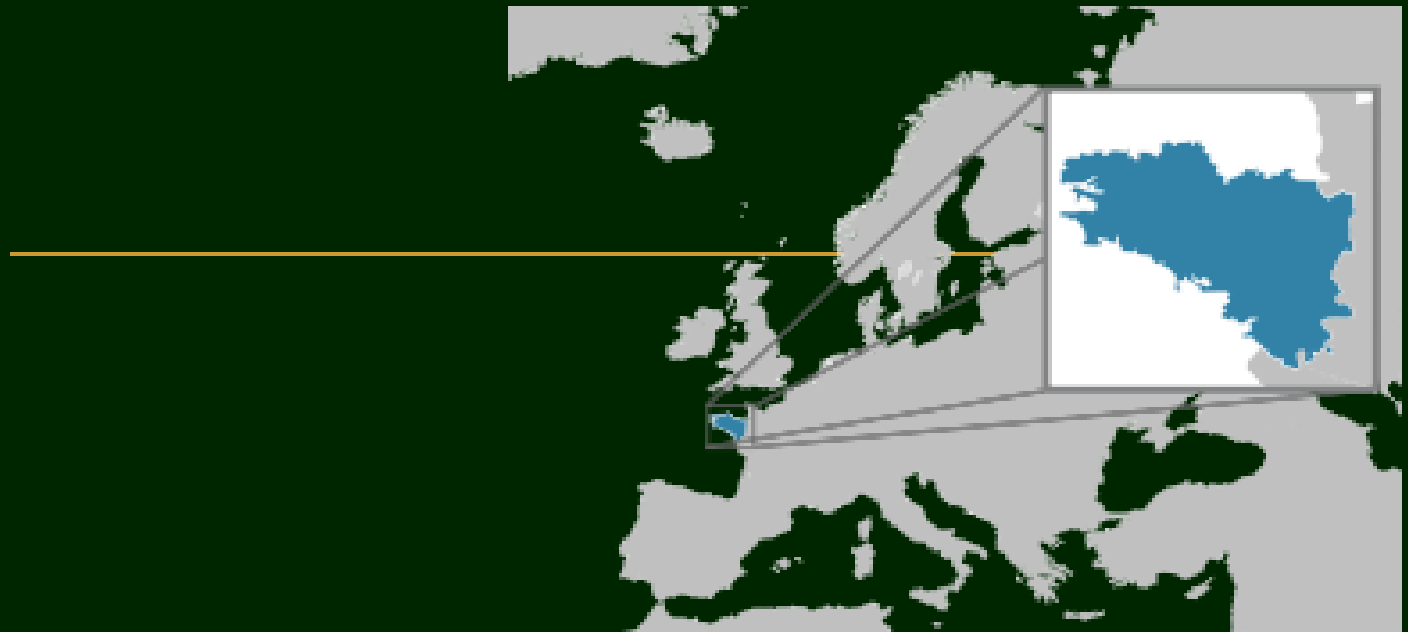
Teken onze
petite

Ecopower (Βέλγιο)

- Συνεταιρισμός συμμετέχει στη διαχείριση 11 συνολικά ανεμογεννητριών σε διάφορες φλαμανδικές πόλεις.
- Παράλληλα, η Ecopower διαθέτει εργοστάσιο παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος που χρησιμοποιεί ως καύσιμο έλαιο ελαιοκράμβης (colza oil) καθώς και μικρές υδροηλεκτρικές εγκαταστάσεις.
- Συμμετρικά αντίθετο μοντέλο από τις μεγάλες «βιομηχανικές» ΑΠΕ που δεν εμπλέκουν τις τοπικές κοινωνίες.

Le Mené (Βρετάνη/ Γαλλία)

Κοινότητα Λε Μενέ (Βρετάνη / Γαλλία)

- Η κοινότητα Λε Μενέ (Le Mené) στη Βρετάνη αναπτύσσει εδώ και μια δεκαετία επενδυτικά σχέδια στο τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με απώτερο στόχο την επίτευξη ενεργειακής αυτονομίας το 2025.

Ιστορικό του Λε Μενέ

- Μια υπό συρρίκνωση αγροτική κοινότητα μόλις 6500 κατοίκων με σημαντικά ανταγωνιστικά μειονεκτήματα:
  - μικρή απομονωμένη αγροτική περιοχή
  - οικονομική δραστηριότητά της παρουσιάζει μονοδιάστατο χαρακτήρα (εξάρτηση από τις 2500 θέσεις εργασίας που παρέχουν τα σφαγεία Κερμενέ).
- **Παρουσίαση συγκεκριμένου παραδείγματος;**
  - Παράδειγμα συμμετοχής συνεταιρισμών σε τοπικά αναπτυξιακά σχέδια.
  - Έννοια του «τοπικού κοινωνικού κεφαλαίου».

Ιστοριό

- Σε απάντηση στην παρακμή της περιοχής, αναπτύχθηκε στη δεκαετία 1990 μια δημόσια συζήτηση γύρω από το ζήτημα της τοπικής ανάπτυξης.
- Στο πλαίσιο αυτό, μια ομάδα κτηνοτρόφων που προμηθεύουν το σφαγείο, έθεσαν το ζήτημα της διαχείρισης των λυμάτων που παράγει η δραστηριότητά τους.
=> Ιδέα για την κατασκευή εργοστασίου παραγωγής ενέργειας μέσω μεθανιοποίησης με πρώτη ύλη τη βιομάζα.

- Λίγα έτη αργότερα (2001), ο «όμιλος σκέψης» για την τοπική αγροτική ανάπτυξη βρήκε ισχυρή απήχηση σε μέλη του δημοτικού συμβουλίου με αντίστοιχους προβληματισμούς.
- Συστηματική ενημέρωση της τοπικής κοινωνίας για τα πλεονεκτήματα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

GEOTAXIA

- Το εργοστάσιο μεθανιοποίησης «Geotaxia» -που λειτουργεί από το 2011- βρίσκεται στο επίκεντρο αυτής της πρωτοβουλίας.
- Επένδυση, ύψους 15.3 εκατομμυρίων ευρώ, που χρηματοδοτήθηκε από εθνικούς και ευρωπαϊκούς πόρους.
- Το εργοστάσιο χρησιμοποιεί τα λύματα των κτηνοτρόφων και του σφαγείου για την παραγωγή βιοαερίου και προϊόντων ζύμωσης (digestate).

- Η τροφοδοσία με πρώτες ύλες πραγματοποιείται από μία «cuma», έναν αγροτικό συνεταιρισμό που απαρτίζεται από 37 κτηνοτρόφους της περιοχής.
- Το βιοαέριο χρησιμοποιείται στη συνέχεια ως πρώτη ύλη για την παραγωγή ενέργειας ενώ τα προϊόντα ζύμωσης ως λίπασμα.
- Χαρακτηριστικά και η χωροθέτηση του οποίου αποφασίστηκαν έπειτα από διαβουλεύσεις με γνώμονα την ελαχιστοποίηση των οχλήσεων.
- Geotaxia παρέχει πλέον ηλεκτρικό ρεύμα σε 4000 νοικοκυριά (χωρίς τη θέρμανση) ενώ παράγει 6800 τόνους λιπάσματος.

Άλλες πρωτοβουλίες λαμβάνουν χώρα στην ευρύτερη περιοχή του Λε Μενέ

- **Μενεργκόλ** (Menergol).
- Παραγωγή βιοκαυσίμων για γεωργικά οχήματα (τρακτέρ).
- Ο εν λόγω **συνεταιρισμός** απαρτίζεται από 50 αγρότες και παράγει 1500 τόνους καυσίμων ετησίως.
- Η αιολική ενέργεια αποτελεί το επόμενο πεδίο δραστηριοποίησης της κοινότητας με τις ΑΠΕ (αξιοποίηση ισχυρών ανέμων Ατλαντικού και Μάγχης).

Αλληλέγγυα Χρηματοδότηση & Αποταμίευση

- Δημιουργία επενδυτικού ταμείου («cigales») για την «εναλλακτική και τοπική διαχείριση της αλληλέγγυας αποταμίευσης» με στόχο την χρηματοδότηση του 30% των επενδυτικών αναγκών του αιολικού πάρκου Σιτεόλ Μενέ (Citeol Mene) το οποίο θα απαρτίζεται αρχικά από 16 ανεμογεννήτριες.
- Συμμετοχή 137 νοικοκυριών («αιολικοί πολίτες»).
- Το πάρκο προβλέπεται να λειτουργήσει εντός του 2012
- Η «αλληλέγγυα αποταμίευση» διακρίνεται σε δύο κατηγορίες:
  - Η πρώτη κατηγορία αφορά σε υπηρεσίες στις οποίες ο πελάτης παραχωρεί ένα τμήμα των εσόδων του (από τόκους) με στόχο την χρηματοδότηση δραστηριοτήτων κοινωφελούς ή αειφόρου περιεχομένου.
  - Η δεύτερη κατηγορία (αλληλέγγυα χρηματοδότηση) αφορά στην επένδυση κεφαλαίων σε μη εισηγμένες επιχειρήσεις κοινωφελούς χαρακτήρα, των οποίων οι προοπτικές απόδοσης κεφαλαίου είναι χαμηλότερες σε σύγκριση με αυτές που απαιτούνται από τις εμπορικές και επενδυτικές τράπεζες.

- Στόχος της πλήρους ενεργειακής αυτονομίας και της μετατροπής της κοινότητας σε μια «περιοχή θετικής ενέργειας» μέχρι το 2025 στηρίζεται συμπληρωματικά στην υλοποίηση επενδύσεων φωτοβολταϊκής και θερμικής ενέργειας.
- Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στα θέματα μείωσης της κατανάλωσης μέσα από την αναβάθμιση εκατοντάδων κατοικιών που δεν πληρούν τις σύγχρονες προδιαγραφές σε θέματα ενεργειακής μόνωσης, κλπ.

Περίπτωση της περιοχής Λε Μενέ

- Σύμπλεγμα δραστηριοτήτων με στόχο τη διαμόρφωση ενός βιώσιμου τοπικού αναπτυξιακού υποδείγματος με τη συνεργασία:
  - Συνεταιριστικών επιχειρήσεων.
  - Δημόσιων αναπτυξιακών και χρηματοδοτικών φορέων.
  - Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
  - Περιφερειακών πανεπιστημίων.
  - Οργανώσεων πολιτών.
  - Ιδιωτικών επιχειρήσεων και κεφαλαίων.

Περίπτωση της περιοχής Λε Μενέ

- Συμβολή **συνεταιριστικών** και **αλληλέγγυων** σχημάτων σε τρία επίπεδα:
  1. **Πρωτογενή τομέα** (συνεταιρισμοί συλλογής, επεξεργασίας και διάθεσης βιομάζας για παραγωγή ενέργειας, λιπάσματος και βιοκαυσίμων).
  2. **Δευτερογενή τομέα** (συμμετοχή στο κεφάλαιο εργοστασίου παραγωγής βιοαερίου, πάρκο αιολικής ενέργειας).
  3. **Τριτογενή Τομέα** (χρηματοδοτικές πρωτοβουλίες για την χρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων ΑΠΕ).

Ενεργειακή Συνεταιριστική Εταιρεία Καρδίτσας

http://www.anka.gr/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=461&Itemid=62&lang=el

Ενεργειακή Συνεταιριστική Εταιρεία Καρδίτσας (ΕΣΕΚ)

- Επενδυτικό σχέδιο για την κατασκευή εργοστασίου ηλεκτρικής ενέργειας από βιομάζα στην περιοχή της Καρδίτσας.
- **Ο αστικός συνεταιρισμός ΕΣΕΚ** ιδρύθηκε τον Δεκέμβριο του 2010 με αρωγούς το επιμελητήριο Καρδίτσας, την Αναπτυξιακή Εταιρεία Καρδίτσας (ΑΝΚΑ) και την τοπική Συνεταιριστική Τράπεζα.
- Απορρόφηση της βιομάζας που συλλέγεται ως υπόλειμμα καλλιεργειών (ή που προέρχεται από την καλλιέργεια ενεργειακών φυτών) για την παραγωγή φθηνής ενέργειας για αγροτικούς και οικιακούς σκοπούς (ξηράνση, θέρμανση θερμοκηπίων, οικιών και άλλων εγκαταστάσεων).

- Η βιομάζα θα παράγεται από αγριαγκινάρα, ηλίανθο, υπολείμματα γεωργικών καλλιεργειών (π.χ. βαμβακιού) ή ξύλου της περιοχής.
- Ο συνεταιρισμός αριθμούσε ήδη 476 μέλη κατά την ιδρυτική του συνέλευση που πραγματοποιήθηκε τον Ιούλιο του 2010.
- Η ένταξη στον συνεταιρισμό προϋποθέτει την αγορά 1 υποχρεωτικής μερίδας ύψους 1000 ευρώ και απευθύνεται σε κατοίκους και εργαζόμενους στον Νομό Καρδίτσας.

Βιβλιογραφικές πηγές και αναφορές

- CIRIEC (2007) , *The social economy in the European Union*, commissioned by the European Economic and Social Committee.
- Defourny, J., Nyssens, M. (2008) , “Social Enterprises in Europe: Recent trends and developments”, EMES, Working Paper No 08/01.
- Εθνικό Θεματικό Δίκτυο για την Κοινωνική Οικονομία, «Διαμόρφωση και προώθηση πλαισίου ανάπτυξης της Κοινωνικής Οικονομίας»
- Fremeaux, P. (2011), “Et si l’économie sociale et solidaire changeait d’échelle?”, Alternatives Economiques Poche, No 49, Avril 2011.
- Gutierrez, A.C.M., Lopez, S.M., Perez de las Vacas, G.L. (2008), “Labour Managed Firms in Spain”, Revista De Economia Publica, Social y Cooperativa, n 62, Special Issue, October 2008, p. 61-85.
- Κοινωνική Οικονομία Ευρώπης, «Αντιπροσωπεύοντας και προωθώντας την κοινωνική οικονομία στην Ευρώπη», 2008. http://www.socialeconomy.eu.org/IMG/pdf/SocialEconomyEurope-GR_2_.pdf
- Lopez, J.C., Diaz Foncea, M., Marcuello Servos, C. (2009), “Sociedades Cooperativas y Sociedades Laborales en Espana: Estudio de su contribucion a la creacion de empleon y al crecimiento economico”, Revesco No 98, Segundo Cuatrimestre 2009.
- Μητροσύλη, Μ. (2007), «Μελέτη του θεσμικού και νομικού πλαισίου της Κοινωνικής Οικονομίας», Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Ινστιτούτο Κοινωνικής Πολιτικής.
- Nasioulas, Ioannis. (2012), “Social Cooperatives in Greece - Introducing New Forms of Social Economy and Entrepreneurship”, International Review of Social research, Volume 2, Issue 2, June 2012, 151-171.

Πηγές πληροφόρησης & Φορείς άσκησης πολιτικής για την κοινωνική, συνεταιριστική και αλληλέγγυα οικονομία

- CIRIEC <http://www.ciriec.ulg.ac.be/>
- EMES <http://www.emes.net>
- REVES <http://www.revesnetwork.eu/>
- Ευρωπαϊκή Κοινωνική και Οικονομική Επιτροπή
<http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/eesc-2007-11-el.pdf>
- Social Economy Europe <http://www.socialeconomy.eu.org/>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή
<http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/>
- Cooperatives Europe <http://www.coopseurope.coop/>
- “Together”, documentary on cooperatives <http://www.together-thedocumentary.coop/>
- Rescoop <http://www.rescoop.eu/>
- Rreuse <http://rreuse.org/t3/>